

PERFEȚIONAREA CALCULĂRII COSTULUI PRODUCȚIEI SFECEI PENTRU ZAHĂR

Gheorghe BULAT, dr., conf. univ., U.S.B. "Alec Russo"
Vadim COJOCARI, U.A.M.

At present the way of the cost calculation from economical point of view is not enough explained and it is necessary to perfect it. In our opinion we must start with the verification of the annual accounting administration contents. Unfortunately besides other indicators of the contents of the annual reports were also excluded the indicators characterising the agricultural production quality (including sugar beet). It considerably complicated the collecting and analysis of the data concerning the products quality, reduced the importance of the quality indicators, created supplementary difficulties at the calculation of the production cost depending on quality.

In consequence of most of factors the quality of the collected rizocarps in various enterprises differs and sometimes rather essentially. That is why the costs indicators, calculated by ordinary method are incomparable. For removing this lack in the specialized cards regarding the agricultural enterprises activity would be reasonable to indicate supplementary ily the rizocarps saccharinazion.

În prezent modul de calculație a costului din punct de vedere economic este argumentat insuficient și necesită perfecționare. În opinia noastră, trebuie de început cu precizarea conținutului gestiunii contabile anuale. În ultimii ani se lucrează în vederea reducerii volumului dărilor de seamă, înlăturării dublării datelor, excluderii indicatorilor, care ulterior doar episodic se folosesc în analiza, planificarea și gestionarea producerii.

Cu regret, de rând cu alți indicatori din componența dărilor de seamă anuale au fost excluși și indicatorii ce caracterizează calitatea producției agricole (inclusiv a sfecei pentru zahăr). Aceasta a complicat considerabil colectarea și analiza datelor vizând calitatea produselor, a redus importanța indicatorilor calității, a creat dificultăți suplimentare la calcularea costului producției în dependență de calitate.

În consecința mai multor factori (componența solurilor și fertilitatea acestora, nivelul agrotehnicii, posibilitățile potențiale ale soiurilor cultivate etc.) calitatea rizocarpilor recoltați în diferite întreprinderi diferă și uneori destul de esențial. De aceea indicatorii costului, calculați prin metoda obișnuită (adică prin împărțirea sumei totale a consumurilor la volumul producției globale de calitate depersonalizată), sunt incomparabili.

Pentru a înlătura acest neajuns în formularele specializate privind activitatea întreprinderilor agricole ar fi rațional de indicat suplimentar zaharitatea rizocarpilor. Pentru compararea datelor în dinamică sau între diferite întreprinderi costul efectiv al producției se recalculează în zaharitatea de bază. În calitate de asemenea parametru poate fi luată zaharitatea medie pe zona de colectare a materiei prime pentru anul curent (daca se compară indicatorii producătorilor de sfeclă de zahăr din aceeași zonă), zaharitatea medie pe ultimii ani (la analiza costului în dinamică) sau procentul de zahăr în rizocarp stabilite pe o perioadă anumită pe zona de colectare a materiei prime, raion sau republică (la evaluarea rezultatelor activității întreprinderilor amplasate în diferite zone de colectare).

Costul rizocarpilor industriali recalculat în zaharitatea de bază poate fi determinat prin relația:

$$C_b = \frac{C_e \times Z_b}{Z_e}, \quad (1)$$

unde C_b — costul rizocarpilor recalculat în zaharitatea de bază;

C_e — costul efectiv al rizocarpilor după zaharitatea medie pe sezon;

Z_b — zaharitatea de bază a rizocarpilor, %;

Z_e — procentul mediu de zahăr în rizocarp pe sezon.

În prezent întreprinderile înregistrează recolta sfeclei de zahăr în masă fizică, fără corectarea acesteia în funcție de gradul impurificării. Aceeași masă se ia în considerație și la determinarea costului unitar. E știut că impurificarea ca și zaharitatea caracterizează condițiile individuale de producere ale unor întreprinderi concrete. De aceea pentru a asigura comparabilitatea indicatorul costului, calculat conform relației (1), este necesar de revizuit mărimea acestuia prin coeficientul de corecție Z . Valoarea coeficientului în cauză se determină prin relația:

$$Z = \frac{100 - I}{100}, \quad (2)$$

unde I — procentul de impurificare a rizocarpilor.

Aplicarea relațiilor (1) și (2) pentru calcularea costului rizocarpilor industriali are un șir de priorități în comparație cu metodele tradiționale. În primul rând, aceasta asigură comparabilitatea datelor, fără de care este imposibil de efectuat o analiză profundă și veridică a procesului de producție la nivel de întreprindere sau subdiviziune. În al doilea rând, indicatorul recomandat reflectă mai autentic valoarea reală a produselor fabricate, mai ales în condițiile când accentul se pune nu numai pe obținerea unor recolte înalte de rizocarpi, dar și pe asigurarea unei zaharități sporite și impurificări minime cu resturi pedologice sau vegetale.

Totodată această metodă de calculare a costului rizocarpilor industriali nu este lipsită și de unele neajunsuri. În cazul efectuării unei analize a activității întreprinderilor calcularea costului în dependență de zaharitatea de bază poate fi utilizată numai în cazul, când întreprinderile analizate sunt amplasate în aceeași zonă de colectare a materiei prime, adică au același nivel al zaharității de bază.

În aceste condiții, pentru a asigura comparabilitatea indicelui costului este necesar de a elabora și argumenta pentru toate întreprinderile pe o anumită perioadă un nivel al zaharității de bază unic. Însă practic acest lucru este foarte greu de realizat, deoarece este nevoie de timp pentru elaborarea acestui nivel, discutarea și coordonarea acestuia cu conducătorii întreprinderilor agricole, fabricilor etc. De asemenea nu este exclus faptul, că introducerea unui indicator nou al zaharității va complica calculele analitice, va majora probabilitatea comiterii erorilor, va insera o oarecare convenționalitate în formularea concluziilor și propunerilor.

De aceea, considerăm, că de rând cu costul unitar al rizocarpilor industriali, recalculat în zaharitatea de bază aplicând relațiile (1) și (2), ar fi rațional de calculat și costul unitar al zahărului, conținut în rădăcini. Costul zahărului obținut poate fi determinat prin diferite metode, însă cea mai simplă este următoarea. Costul efectiv al rizocarpilor industriali, indicat în formularele specializate privind activitatea întreprinderilor agricole, se împarte la coeficientul Z, mărirea căruia se determină aplicând relația (2), și la zaharitatea efectivă a rizocarpilor:

$$C_z = \frac{C_e}{Z \times Z_e} \times 100, \quad (3)$$

unde C_z – costul unitar al zahărului;

C_e – costul efectiv al rizocarpilor industriali de calitate depersonalizată;

Z – coeficientul de corecție;

Z_e - zaharitatea efectivă a rizocarpilor, %.

Aplicând relația (3), este ușor de determinat, de exemplu, costul 1 q de zahăr în întreprinderile agricole din republică (tabelul 1).

Tabelul 1

Costul 1 q de producție și calitatea sfeclei pentru zahăr în SRL „Roșiori -Lux” și „Protuvim-Agro” în anul 2003

Indicatorii	SRL „Roșiori -Lux”	SRL „Protuvim-Agro”
Costul efectiv al 1 q de rizocarpi (C_e), lei	31,94	19,12
Calitatea producției:		
- zaharitatea (Z_e), %	15,84	15,36
- gradul de impurificare, %	4,9	5,6
- coeficientul de corecție (Z)	0,951	0,944
Costul 1 q de zahăr (C_z), lei	212,08	131,86

Indicatorul (mărimea) costului 1 q de zahăr deja în viitorul apropiat poate fi aplicat în activitatea economică, contabilă și analitică a întreprinderilor. Acest lucru este favorizat de mai mulți factori.

În primul rând, indicatorul dat este universal, poate fi calculat și comparat în toate întreprinderile cultivatoare de sfeclă pentru zahăr. Sfera lui de utilizare nu este limitată de dimensiunile (proporțiile) zonei de colectare a materiei prime, în calcule nu este necesar de a folosi zaharitatea de bază.

În al doilea rând, în condițiile de funcționare și perfecționare continuă a relațiilor de producție în sistemul de conveier “câmp-fabrică”, integrării producțiilor agricole și prelucrătoare, orientării colectivelor de muncă spre rezultatele muncii finale, selectarea zahărului în calitate de obiect de calculație a costului în întreprinderile cultivatoare de sfeclă pentru zahăr este și oportună, și argumentată din punct de vedere economic. Cunoscând consumurile la obținerea zahărului în întreprinderi, pe de o parte, și consumurile suportate de fabrici la extracția lui din rizocarpi, pe de altă parte, nu este complicat de determinat costul acestui important produs alimentar.

În sfârșit, în al treilea rând, pentru calcularea acestui indicator nu sunt necesare date suplimentare. Și consumurile de producție, și gradul de impurificare, și conținutul efectiv de zahăr în rădăcini se conțin în registrele și documentele contabilității. Trebuie doar de a le utiliza oportun și corect.

Aplicarea în activitatea economică a relațiilor (1), (2) și (3), foră îndoială, va contribui la consolidarea autogestiuunii la toate nivelurile de conducere, activizarea lucrului în vederea îmbunătățirii de mai departe a calității producției agricole, depistării rezervelor de reducere a costului ei.